

Когнитивни предубеждения

Предразсъдък за авторитета

КЛЮЧОВИ ДУМИ

авторитет | експертиза | влияние | критично мислене

„Те трябва да са прави... те са отговорни!“

Защо понякога вярваме на хората, само защото изглеждат или звучат така, сякаш знаят повече от нас? Това се случва по-често, отколкото си мислим, независимо дали става въпрос за учител, лекар или някой, който говори уверено в ТикТок. Без да обръщаме внимание, приемаме това, което казват. Това е ефектът на предразсъдъците за авторитетите: ние се доверяваме на хората повече, отколкото би трябвало, само защото изглеждат важни или контролират ситуацията.

“Какво е да имаме предразсъдък за авторитета?”

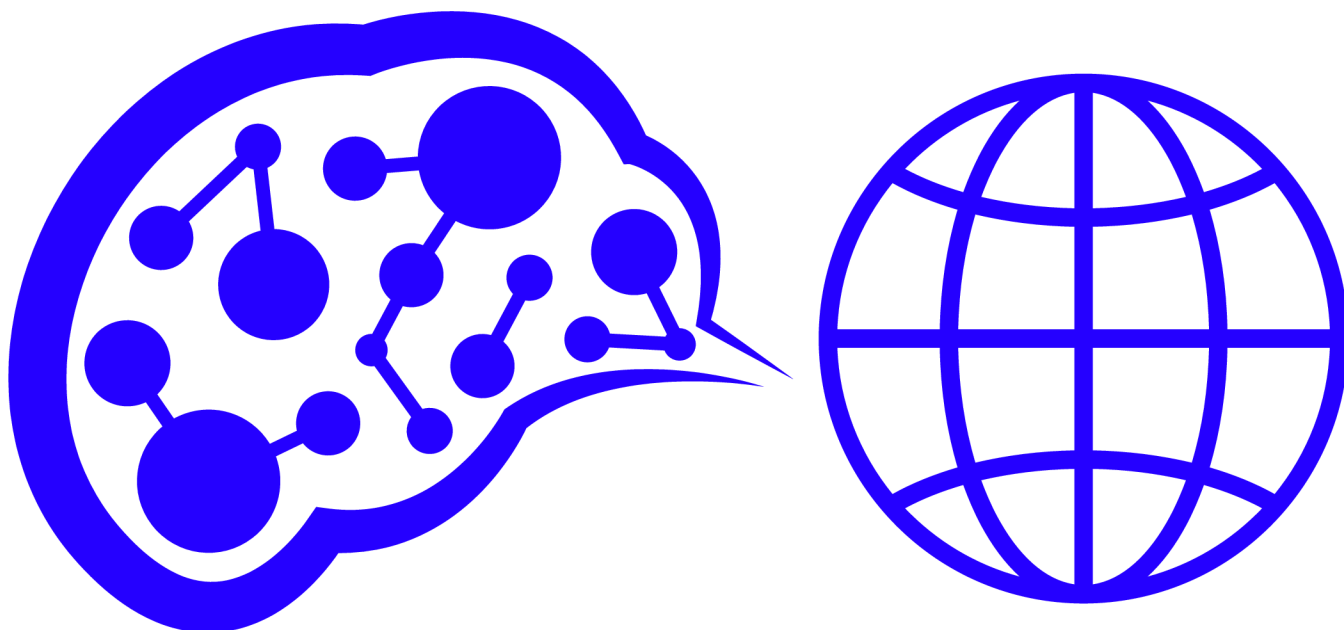
Предразсъдъкът за авторитета се получава, когато вярваме, съгласяваме се с някого или го следваме само защото изглежда, че е на властова позиция, без значение дали е квалифициран или това, което казва, има смисъл. С други думи, не винаги става въпрос за това какво казва, а за това кой мислим, че е!

„Виждал ли си някога това да се случва?“

Представете си, че преглеждате Инстаграм и във фийда ви се появява фитнес инфлуенсър. Тя изглежда супер здрава, има сияйна кожа и говори с пълна увереност. Казва ви, че трябва да опитате диетата на Дюкан или да започнете 7-дневно гладуване, за да „рестартирате тялото си“. Звучи убедително и видеото има хиляди харесвания. Мислите си: „Ами, изглежда страхотно... сигурно знае за какво говори.“ Но ето какво е важното: тя не е сертифициран диетолог, не е лекар, просто изглежда сякаш знае, и точно така работи предубеждението за авторитетите.

Доверяваме се на някого заради **начина, по който се представя**, а не защото всъщност е квалифициран.

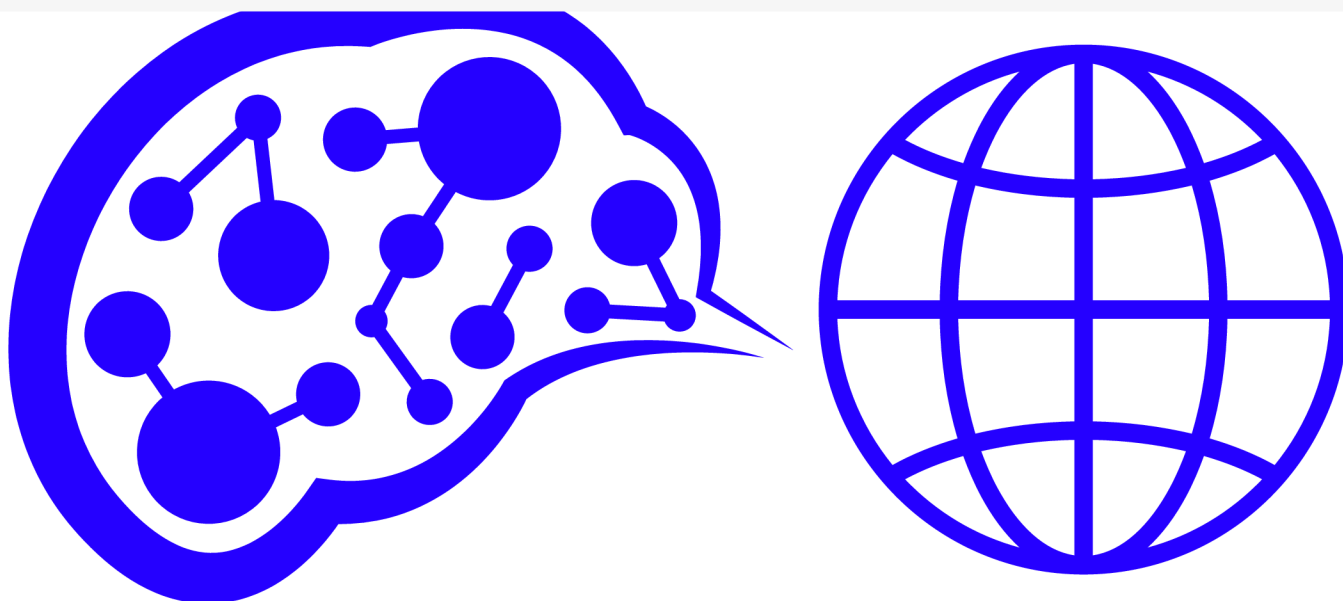
„Те вероятно знаят по-добре.“

Този предразсъдък е част от начина, по който е устроен нашия мозък. Когато някой изглежда отговорен човек, инстинктът ни се задейства и ни казва: „Изглежда уверен, значи е прав.“

Ето няколко причини, поради които това се случва:

- **Това спестява умствени усилия.** Вместо да проучваме или мислим критично, ние „базираме“ решението си на експерта.
- **От деца сме обучени да следваме авторитетни фигури:** родители, учители, треньори. Чувството е естествено.
- **Увереността е убедителна.** Някой, който говори уверено, може да изглежда по-надежден, отколкото е в действителност.

Това не означава, че всички авторитети са лоши. Лекарите, учителите и учените често са експерти. Пристрастието към авторитетите се появява, когато спрем да мислим критично само заради това кой е говорещият.

„Факт ли е или просто са уверени?“

Не е нужно да бъдете груби и скептични към всичко или да не се доверявате на истинските експерти. Но не забравяйте, че имате право (и отговорност) да мислите самостоятелно!

Ето три прости въпроса, които можете да си зададете:

- „Наистина ли този човек е квалифициран да говори по тази тема?“
(Носенето на стетоскоп не прави никого лекар.)
- „Бих ли се доверил на този съвет, ако дойде от някой друг?“
(Ако случаен приятел го каже, пак ли бихте се съгласили?)
- „Мога ли да проверя фактите от друг източник?“
(Използвайте уебсайтове на университети, научни списания, официални институции...)

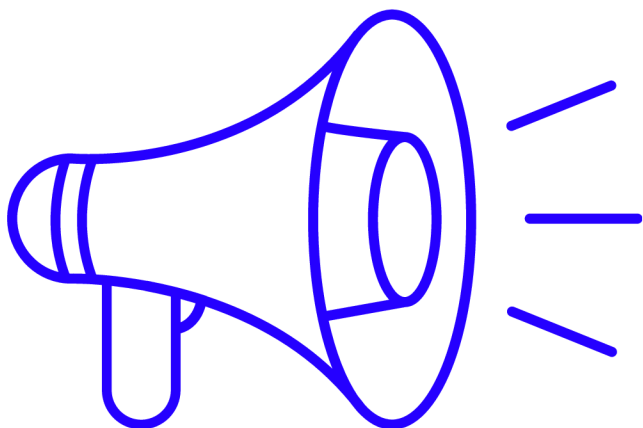
Да бъдеш уважителен, не означава да се съгласяваш с всичко.

Да бъдеш любознателен, не означава да бъдеш груб.

Да мислиш самостоятелно, не е неуважително, умно е!

Когнитивни предубеждения

Съфинансирано от
Европейския съюз

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения обаче принадлежат изцяло на техния(ите) автор(и) и не отразяват непременно възгледите и мненията на Европейския съюз или на Европейската изпълнителна агенция за образование и култура (EACEA). За тях не носи отговорност нито Европейският съюз, нито EACEA.